

زبان نوین تصویر در

طراحی معاصر

● قسمت اول

تحقیقی که پیش رو دارید به بررسی روند شکل‌گیری زبان نوین طراحی در متن تحولات فرهنگی - اجتماعی عصر جدید را بررسی می‌کند. در این تحقیق سعی شده این نکته شکافته شود که در روند دگرگونی‌های فرهنگی به ناگزیر، ذهن و زبان هنرمند نیز دچار دگرگونی می‌شود و این دگرگونی در قالب تجربه‌های تصویری (طراحی و نقاشی) منعکس می‌گردد. بنابراین با فراگیری و شناخت این زبان، می‌توان آسانتر و سریع‌تر به بیان هنری یک اثر دست پیدا کرد. برای تهیه و تدوین این پژوهش، از دیدگاه‌ها و شنیده‌ها، مجلات و مقالات، رسالات و کتابهای اندیشمندان ایرانی و خارجی، مدد گرفته شده و تصویرهایی برای عینی‌تر شدن تحقیق ارائه گردیده است. مطالب ارائه شده، هفت بخش را شامل می‌شود که هر بخش چندین فصل در موضوعات اساسی طرح تحقیق را دربرمی‌گیرد. در پایان کار نیز، فهرست منابع و مآخذ مورد استفاده در تهیه این پژوهش آمده است. امید می‌رود این کار تحقیقاتی به لحاظ گستردگی موضوعی خود، گامی هرچند کوتاه در آشنایی با طراحی معاصر ایران و جهان برداشته باشد.

■ مقدمه
طراحی نوعی زبان مجرد است و همانند زبان نوشتاری قواعد و ساختاری دارد که با فراگیری آن می‌توان سریع‌تر به بیان هنری یک اثر دست پیدا کرد. پس نادیده گرفتن زبان تصویری به معنی ندیدن تصویر و دریافت ضعیف در عرصه هنر دیداری است. این امر به ویژه در مورد هنر معاصر که گروه‌های کثیری از مردم از لذت آثار هنری اصیل محروم هستند صادق است.

برای توده مردم، هنری معنوی محتوای ادبی، اخلاقی، احساسی؛ و تجربه بصری، بعدی است تقریباً ناشناخته. بنابراین با فراگیری این زبان و رها کردن قالب‌های پیش ساخته زیباشناسی می‌توان تصویر را به عنوان تصویر تجربه کرد.

در بررسی طراحی معاصر، شناخت زبان و بیان هنری آثار گذشتگان، امری ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین، برای درک جایگاه طراحی معاصر لازم

برای توده مردم، هنری معنوی محتوای ادبی، اخلاقی، احساسی؛ و تجربه بصری، بعدی است تقریباً ناشناخته. بنابراین با فراگیری این زبان و رها کردن قالب‌های پیش ساخته زیباشناسی می‌توان تصویر را به عنوان تصویر تجربه کرد.

در بررسی طراحی معاصر، شناخت زبان و بیان هنری آثار گذشتگان، امری ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین، برای درک جایگاه طراحی معاصر لازم

زبان نوین تصویر
طراحی معاصر

● سیما صابر

است نمونه‌هایی از هنرهای تجسمی در هنر گذشتگان مورد نظر قرار گیرد و تا زمان معاصر این پی گیری ادامه یابد.

این پژوهش راهکاری برای مسائل آموزش هنری در عصر حاضر است؛ زیرا انسان امروزی، در جهانی زندگی می‌کند که لازمه معاصر شدنش مقابله با مشکل آموزش در سطحی بسیار وسیع و به شیوه ای جدید ضروری می‌باشد.

در انجام این تحقیق تلاش شده است تا به این سؤاها پاسخ داده شود:

تعریف طراحی چیست؟ فرق بین طراحی با دیزاین، اسکیس و اتود چیست؟ آیا طراحی کنشی قائم به ذات است؟ طراحی در ادراک رنسانسی و ادراک معاصر چه مفهومی دارد؟

همچنین در پژوهش حاضر تلاش گردیده تا این پیش فرض‌ها و فرضیه کلی ثابت شود:

- بنیان‌های آکادمیک تنها بخشی از وجوب طراحی است.

- عنصر بیانی طراحی در هنر مدرن همچنان به قوت گذشته است.

- در هنر مدرن بخصوص در دو دهه اخیر، مرز بین طراحی و نقاشی کم رنگ شده است.

و فرضیه کلی عبارت است از:

- برای درک تجربه‌های تصویری مدرن (طراحی و نقاشی)، مستلزم فراگیری و شناخت زبان نوین تجسمی هستیم.

هر چند بررسی در این موضوع، به مجال و فرصتی پیش از یک رساله تحقیقاتی کوچک و محدود نیاز دارد، لیکن در خور زمان موجود و با محدودیت‌هایی که تعداد صفحات چنین تحقیقی، آن را رقم می‌زند، کاری ارائه شده است که امیدوار است مورد استفاده قرار گیرد.

آنهایی که آموزش حرفه‌ای لازم را دارا هستند و کاملاً به رموز تصویر آشنایی دارند، راه بیان تصویری خود را در دوران رشد به گونه‌ای انتخاب می‌کنند که بیننده را به یاد طرح‌های کودکان و یا «خطوط مبهم و آشفته‌ای که غیر حرفه‌ای‌ها به هنگام تکرار بر روی کاغذ ترسیم می‌کنند» می‌اندازد(۱).

طراحی بیان مجردی است که به علامت رمزنگاشته می‌شود، زبانی گویا و جهانی که از قید و بند ترجمه رهاست. طراحی تلخیص تصویری است. آنچه در طراحی انجام می‌شود گفتگویی با خود است که قبل از انتقال به دیگران صورت می‌گیرد.

طراحی انتقال از ابهام به خطوط مشخص، برای نشان دادن حجم یا شکل مجسم و حرکت جمال شناختی است. طراحی نوعی جستجو در شناخت شکل، جستجوی توأم با شوق اکتشاف است.

طراحی بیان نشدنی‌ها را بیان می‌کند و رمزی را بعد از رمز دیگر کشف می‌سازد. طراحی پدیده‌ای است که از سرانگشتان انسان قدیم تا معاصر و تا ادامه حیات بشری، جوانی، طراوت و نوآوری را چون جان شیرین در کالبد دارد.

پایه و زیربنای تمام فعالیت‌های مرتبط با هنرهای تجسمی اعم از نقاشی، چاپ دستی، مجسمه سازی، طراحی صنعتی، معماری... را طراحی در بر می‌گیرد و به عبارت دیگر طراحی سنگ زیرین هنرهای تجسمی است. لذا، به دلیل اهمیت پایه‌ای موضوع، تعاریفی چند به نقل از تعدادی از هنرمندان معاصر ایرانی در ادامه می‌آید.

«رویین پاکباز» تعریفی بدین شرح از طراحی دارد: «طراحی یعنی ثبت سریع یک «انگاره (۲)» یا یک احساس که نوعاً در آن بر خط تأکید شده باشد. البته این تعریف

■ طراحی

نیاز انسان به بیان در قالب‌های گوناگون شکل می‌گیرد، از آن جمله است نیاز انسان برای بیان از طریق واژه‌ها «شعر»؛ به وسیله صوت «موسیقی»؛ توسط

حرکات ریتمیک «رقص» و از راه تصویر «طراحی و نقاشی».

بر طرف ساختن نیاز به بیان از طریق تصویر، امروزه نیز با وجودی که وسایل ارتباطی متعددی افزون بر طراحی در دسترس انسان معاصر قرار گرفته است، همچنان دارای نیروی نخستین است.

این نیاز از همان ابتدا، از زمانی که کودک توان در دست گرفتن مداد را در خود احساس می‌کند وجود دارد؛ او خطوط درهمی بر روی کاغذ ترسیم می‌کند و در هر زمان آن را به اسمی می‌نامد. انسان بالغ نیز که به زبان تصویر آشنایی ندارد، موقع گوش کردن کلامی، و یا به هنگام فکر کردن، با استفاده از قلم و کاغذ، خطوط درهمی و بی‌هدفی را روی کاغذ نقش می‌کند و به نوعی از طریق این وسیله، ضمیر خود را بیان می‌کند. حتی

بخش اول
تبیین موضوع

فصل اول
کلید واژه‌ها

جسارت ضرورت دارد، به ابتکار و ابداع می انجامد، ولی وسواس و محافظه کاری نه. کل گرای، سرشت طراحی است. خود واژه طراحی به ما می گوید که تقسیم کردن هر چیزی باید به دو یا حداکثر سه بخش باشد. مثلا تاریک ترین (سیاه)، متوسط (خاکستری میانی) و روشن ترین (سفید) یا مقدمه، متن، موخره. کل گرای، عنصر سادگی را در خود دارد. انسان در ساده کردن، گرایش به اشکال هندسی پیدا می کند. سه شکل دایره، مربع و مثلث مثل خط و الوالگویی طراحی هستند.

تندی یا سرعت عمل، از عناصری است که موجب جسارت و سادگی می شود (۴). «غلامحسین نامی» در این مورد می گوید: «هنر طراحی اولین و بی واسطه ترین احساس در بیان دیدگاه های شخصی و ذهنیت های هنرمند در رابطه با جهان هستی است. ثبت لحظه های زودگذر و به عبارتی اولین جرعه های آفرینش هنری در جریان سریع و فی البداهه طراحی به نمایش در می آید.

در روزگاران کهن، طراحی ثبت ایده های اولیه و ابتدایی در ساخت یک اثر نقاشی بود، اما امروز خوداثری است کامل و مستقل که همه ویژگی های یک اثر هنری خلاق را در خود جمع دارد. امروزه اغلب هنرمندان درک کرده اند که روش واقع گرایانه در طراحی به بیشترین حد تکاملی خویش رسیده است و اگر ما بخواهیم برداشت های ذهنی خود را از فضای زمانه خویش از طریق کاربرد عناصر بصری در طراحی بیافرینیم باید روش های متفاوتی با گذشته در پیش گیریم؛ روش هایی که ما را به یک زبان مستقل بصری و بدون واسطه رهنمون گردد. هنر به ویژه هنر طراحی، رمز و رازی در خود پنهان دارد که مخاطب خود را به تفکر وادار می دارد. ابهام و ابهام مهمترین رموز خلق هنری است. به نظر من هنر طراحی نوع مکاشفه است، شهود

وسعت و تنوع طراحی را به طور کامل توضیح نمی دهد. در واقع، بشر از دیرباز طراحی را با استفاده از مواد و ابزار مختلف و به روش های گوناگون برای مقاصد زیبایی شناختی و عملی به کار گرفته است. بدون شک، امروزه طراحی منحصر به بازنمایی واقعیت عینی به وسیله مداد یا قلم بر روی کاغذ نیست، و یا صرفاً مقدمه ای برای یک کار کامل تر (نقاشی یا مجسمه) محسوب نمی شود.

یک اثر طراحی نشان دهنده فرایندی است که از ذهن طراح آغاز شده و به وسیله ابزار و توسط دست او صورت عینی پیدا کرده است و بیشتر نمایانگر نوعی جریان است تا فرجام.

طراحی یک هنر مستقل است یا امکانات خاص خود، اما طراحی به هر حال مرزهایی دارد به خصوص اگر قرار باشد در جایی طراحی را از غیر طراحی متمایز کنیم، مرزبندی نیز اجتناب ناپذیر خواهد بود (۳). «هاننبال الخاص» نیز در مورد طراحی معتقد است: «واژه طراحی همانند خود هنر شاید در تعریف ننگند، ولی خصلت هایی دارد که می توان آنها را حس کرد: سادگی، کل گرای، تندی، جسارت و پیشنهادین. جسارت، از ویژگی های مهم طراحی است. از همان اولین تصمیم به طراحی باید بی پروا عمل کرد. از اشتباه ترسید، دقت را به وسواس و چشم پوشی از کار نکشید.

است و در بسیاری از اوقات در ناخودآگاهی خلق می‌شود. طراح و نقاش ضمن مشاهده و بررسی کنجکاوانه و دقیق طبیعت، درمی‌یابد که هر قدر درک عالم هستی در او فزونی می‌یابد بیشتر می‌تواند راز و رمز جهان هستی را در قالب تصاویر انتزاعی به نمایش بگذارد، تصاویری که از حد ظواهر گذشته‌اند و به ناب‌ترین و اصیل‌ترین نمادهای درونی طبیعت مبدل گشته و جهان نو آفریده‌اند. امروزه طراحی به قلمروهای تازه‌ای دست یافته است که در آنها فرم‌های آشنا به رمزهای تصویری بدل می‌شوند و این گونه است که شیوه‌های نوین خلق طراحی معاصر، رمزهای سنتی را در می‌نوردد و آزادانه از تمامی امکانات تکنیکی بیان تصویری زمانه خویش بهره می‌گیرد. ضمن آن که سنت‌های ارزشمند و بدعت‌گذار استادان بزرگ طراحی در قرون گذشته می‌توانند به مثابه ستون‌های پرتوان و پایداری باشند که بنای رفیع هنر طراحی زمانه ما بر آن تکیه زنده معنای طراحی به زعم من از دوران غارنشینی تا امروز تغییری نکرده است.

• ادامه دارد...

VISUAL
ARTS
PLASTIQUES

هنرهای
تجسیمی

پانزدهم هرماه

یک شماره تمام رنگی

فرم اشتراک

- حق اشتراک / داخل کشور: شش ماهه ۶۰۰۰ تومان، یکساله ۱۲۰۰۰ تومان
- حق اشتراک / خارج کشور: شش ماهه ۹۰۰۰ تومان، یکساله ۱۸۰۰۰ تومان
- دانشجویان هنرهای تجسیمی: ۴۰٪ تخفیف
- دانشجویان رشته‌های هنری: ۳۵٪ تخفیف
- دانشجویان سایر رشته‌ها: ۲۵٪ تخفیف
- کتابخانه‌های عمومی کشور: ۲۵٪ تخفیف
- نهادها و ارگان‌های دولتی و خصوصی: ۲۰٪ تخفیف
- مبلغ اشتراک را به حساب جاری ۲۲۶۵۶-۵۹۳ بانک تجارت شعبه سمیه غربی کد ۱۸۰ به نام شرکت مطبوعاتی سوره مقام (قابل پرداخت در کلیه شعب بانک تجارت در سراسر کشور) واریز کنید. اصل رسید بانکی را به همراه فرم اشتراک به نشانی: تهران، صندوق پستی ۱۵۸۱۵/۱۱۲۴ دفتر توزیع و اشتراک، ارسال فرمائید.
- فتوکپی آخرین کارت دانشجویی به همراه گواهی اشتغال به تحصیل برای مشترکان دانشجو الزامی است.

- نام و نام خانوادگی:
- نام شرکت یا مؤسسه:
- سال و محل تولد: تحصیلات: شغل:
- نشانی: تلفن:
- کدپستی: صندوق پستی:
- شروع اشتراک از شماره:

● امضاء: